

Joana Gaya
C/ Mar, 42. 4t 2a
E – 08003 Barcelona
Tel.: 932.251.884
e-mail: joadric@trivium.gh.ub.es

Joana Gaya i Martí

Les modificacions corporals com / senyal d'identitat.

*Un estudi per conèixer i analitzar la situació i
les condicions d'aquestes modificacions com
mitjà de diferenciació entre els joves.*

Les modificacions corporals com a senyal d'identitat.

*Un estudi per conèixer i analitzar la situació i
les condicions d'aquestes modificacions com
mitjà de diferenciació entre els joves.*

Joana Gaya i Martí

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ	1
1.1 METODOLOGIA, TÈCNICA I TREBALL DE CAMP	2
1.2 OBJECTIUS DEL TREBALL.....	3
2. MARC TEÒRIC: TEORIES SOCIALS DEL COS	4
2.1 ESTAT DE LA QÜESTIÓ	5
3. MODIFICACIONS CORPORALS	6
3.1 LES PINTURES CORPORALS EN LES SOCIETATS PRIMITIVES	6
3.2 TATUATGE	9
3.3 EL CUTTING EN LES SOCIETATS "PRIMITIVES"	13
3.4 EL CUTTING A OCCIDENT	14
3.5 EL BRANDING A OCCIDENT.....	15
3.5 EL PIERCING EN ALTRES SOCIETATS "PRIMITIVES"	17
3.5 EL PIERCING A OCCIDENT.....	20
4. SITUACIÓ	27
5. CONCLUSIONS	41

1. INTRODUCCIÓ.

La investigació que es presenta és conseqüència del treball de camp que estic realitzant per la meua tesi doctoral i de les reflexions teòriques que inicialment es van produir com conseqüència de l'interès que desperta en mi l'actuació dels joves en la nostra societat i l'actitud que pren la resta de la societat respecte a ells. He centrat la idea i el projecte de tesi de fer un estudi entorn a les modificacions més o menys permanents que alguns joves exerceixen sobre el seu cos: tatuatges, piercing, escarificacions, «nous rites» cada vegada més estesos, sobretot entre alguns joves de la nostra societat.

L'objectiu d'aquest treball és conèixer i analitzar la situació i les condicions d'aquestes modificacions corporals. No es tracta de processos que apareixen ocasionalment i excepcionalment sinó que constitueixen més bé la matèria mateixa de la vida social. Inclús, quan es fa alguna cosa que pareix tradicional es fa en condicions noves llavors estem en realitat creant la tradició envers de reproduir-la.

El cos és un tema particularment propici per analitzar antropològicament la identitat del jove i la societat que l'envolta oferint útils punts de reflexió mostrant la naturalesa socio-cultural del cos com l'expressió de particulars models interpretatius culturals. La cultura entra a formar part d'un individu a l'altre adaptant-se i transformant-se,

Els materials que se disposen són les opinions de joves i les persones que duent a terme, aquestes modificacions corporals. L'objecte que pretenc és comprendre com a través de les modificacions corporals construeixen la seva identitat mitjançant un estil de vida que els diferencia dels altres joves.

Els criteris bàsics amb el que els joves se diferencien entre ells, i el resta de la societat ja no són de caràcter ideològic sinó que estan relacionats en el fet de precedir-se per ells mateix com a diferents a les restes de la societat. Els joves desenvolupen el seu propi estil de vida, basat en la diferència mitjançant atributs que assimilen ells mateixos. Els éssers humans no tant sols creen la societat sinó que ho fan en formes infinitament variades, constantment mutables. Des de

l'antropologia s'intenta donar comprensibilitat de qualsevol estil de vida com a conseqüència de la diversitat de la vida social humana determinant aquesta identitat i alteritat alternativa en la nostra cultura.

Les pràctiques rituals i l'ornamentació del cos en el món «tribal» han estat tradicionalment estudiades per l'antropologia social i cultural realitzant grans investigacions entorn al cos. El centre d'atenció ha estat sempre les societats guarniments, alternant el cutting i el branding del cos i el piercing facial.

Avui dia, també en la nostra societat alguns joves exerceixen modificacions més o menys permanents en el seu cos: nous «rites», cada vegada més estesos no obstant l'actitud que té la resta de la societat al respecte.

1.1. Metodologia, tècnica i treball de camp.

El terme metodologia designa la manera com enfoquem els problemes i busquem les respostes. La perspectiva teòrica utilitzada és la fenomenològica, pretendent entendre els fenòmens socials des de la pròpia perspectiva de l'actor, buscant la comprensió mitjançant mètodes qualitius tals com l'observació «in situ» i les entrevistes fetes als informants (experts «piercees» en els locals on es realitzen modificacions corporals, així com entrevistes als joves) i dades descriptives. S'han observat les interaccions que operaven entre certs grups, les formes peculiars de cadascú, la simbologia manifesta mitjançant la manera de vestir i altres particularitats referents a la investigació.

La recerca s'ha estudiat a l'àmbit urbà-metropolità de Barcelona - concretament en la zona centre de Barcelona. Ja d'entrada és va desestimar fer un estudi de camp a través de qüestionaris. Es va passar, a l'estudi de l'observació no participant. El treball de camp es va dividir en dues vessants l'observació i l'altra a partir d'entrevista oberta a varis informadors professionals «pierceers» (així com informadors del sector de la moda, música, estilistes... etc) de gran importà aquests per indagar llocs comuns freqüentats i llocs de trobada i als joves que practiquen aquestes modificacions corporals. Es va registrar amb magnetòfon les entrevistes de manera de poder treballar-ho en un segon moment. I al mateix temps, és va fer ús de la tècnica d'enregistrament fotogràfic amb la finalitat que les imatges puguin ajudar a la comprensió de què són objecte.

El treball està organitzat en varies parts. La primera s'inicia amb la recerca teòrica per delimitar el concepte "cos» que ens permet una aproximació al tema des del punt de vista de l'antropologia, diferents autors i teories ens ajudaran. La segona part, consisteix en una introducció a l'objecte específic d'aquest estudi «les modificacions» i la tercera les conclusions amb l'objectiu principal estudi: per què en aquests moments part de la joventut assumeix modificacions normalment de domini dels pobles primitius?

1.2. Objectius del treball.

Sent el cos un tema particularment propici per analitzar antropològicament la identitat del jove i la societat que l'envolta, l'objectiu és veure com els joves actuen sobre la base de valors i idees expressades mitjançant un estil de vida, prenen com a marc de referència les modificacions corporals (piercing, tatuatge, branding, cutting) en llur cos, com mecanismes adaptats que els proporcionen un marc de referència, i, a la vegada, generen una identitat diferenciada respecte als altres.

2. MARC TEÒRIC: TEORIES SOCIALS DEL COS.

En els últims anys s'ha produït una creixent atenció del pensament antropològic cap al cos; camp d'estudi i centre de continuades crítiques teòrico-metodològiques.

Hi ha dos amplis paradigmes que poden ser identificats en la literatura de pertinença al cos. El paradigma social «*construccionista*» considera com la societat ha envaït, modelat, classificat el cos. El cos és anomenat com un espai teòric i reduït així a forces socials.

El segon paradigma és el «*reduccionista*» o «*naturalista*»: la tendència és reduir la complexitat de la vida social a un cos pre-social invariable, que forma les bases biològiques per les relacions i desigualtats socials. Les categories socials són així materialitzades com un fenomen natural. Les visions naturalistes infravaloren la importància del cos biològic per a la societat i assumeixen que els fenòmens socials poden ser percebuts com un producte directe i immediat del cos, incapaç de percebre que les desigualtats socials poden per si mateixes incorporar-s'hi.

Shilling (1993) desenvolupa un tercer paradigma que descriu com una visió del cos «*fundacionalista*». Aquest autor argumenta que el cos humà és millor conceptualitzar-lo com a fenomen biològic inacabat, que s'inicia i es transforma com a resultat de la participació en la societat. Així mateix estableix (Mauss, 1979) el cos és "modelat, manipulat i transformat, socialment».

Dintre del paradigma de Shilling el cos humà el conceptualitzem com un fenomen inacabat que s'inicia i es transforma com resultat del codi social i cultural de la bellesa del cos. Així la bellesa la podem entendre en dos dimensions: la pública i la privada, de tal manera que la primera domina sobre la segona amb la influència dels gusts i criteris d'elecció. L'aspecte extern és el bitllet de visita que exhibint als ulls dels altres i és inevitablement el judici que derivarà l'acceptació: si aquest és positiu són acceptats i admirats. Però si és negatiu, tenim que adoptar mecanismes compensats. Mecanismes compensats, es dir, modificacions corporals, que socialment podem ser o no admeses. Qué

volem dir amb això?. Doncs imaginem dues modificacions corporals: un piercing nasal i una cirurgia estètica al nas. Socialment seria ben considerada la cirurgia estètica envers al piercing al nas

No obstant això, la percepció del cos en la seva relació amb l'individu i la societat no és homogènia. Diferents societats en el temps i en l'espai han configurat de forma diversa, aquestes relacions.

Tuner (1991) argumenta l'interès del cos com "un projecte auto-reflexiu per la gent moderna, ell ho conceptualitza com «*high modernity*». En canvi Giddens (1991) utilitza aquests conceptes com «*lifestyle*» per descriure el conjunt integrat de pràctiques escollides pels individus per donar forma «auto-identitat». Giddens argumenta que els discursos dominant con la religió, família, el treball perden capacitat enganxat, i la gent moderna està intentant construir un «relat en si mateixos» basat sobretot amb el que sembla ser es queda sòlid i tangible "els seus cossos físics».

Un tema comú i repetitiu que s'ha trobat en la literatura consultada és l'impacte que el piercing té sobre: la auto-identitat de l'individu i el ressorgiment de l'afiliació a un grup. Sanders (1988) descriu que els tatuatges faciliten «indicadors socials» entre les persones, i com aquests subjectes es marquen sobre ells mateixos símbols indelebles del que es veuen ser ells mateixos.

2.1. Estat de la qüestió.

Dos recents estudis referits al tatuatge i al bodypiercing en l'Amèrica contemporània han arribat a les conclusions que el tatuatge és un mercat de desafiliació enfront la societat convencional, i, al mateix temps, una identitat personal d'afirmació simbòlica (Sanders, 1988), i que aquestes pràctiques verifiquen una funció humana universal en proporcionar «rites de passatge com un drama cultural», com a mitjà pel qual els membres podrien proclamar les seves afinitats socials (Myers, 1991).

3. MODIFICACIONS CORPORALS. Identitats d'expressió en la diversitat cultural.

3.1 Les pintures corporals, identitats de comunicació temporal en les societats primitives.

Les pintures corporals són manifestacions estètiques, més concretament facials, que primerament es plasmaven mitjançant l'aplicació corporal de tints naturals dissolts en grasses o aigua, com a pràctica d'ornamentació corporal. Els orígens de la pràctica són molt llunyanes si consideren l'extensa difusió que han tingut entre els éssers humans en ètnies i cultures diferents. La pintura corporal es tractaria d'una expressió anterior a l'evolució del tatuatge com a necessitat universal de decorar el cos amb cromatismes facials i corporals de significats i simbolismes diferents. Considerant el tatuatge, com una modalitat evolucionada de la pintura corporal en les diferents cultures al llarg del temps.

Així mateix, hi ha una gran varietat de pintures corporals que recobreixen diverses superfícies del cos, concepcions concebudes a partir de traços geomètrics, rectilinis, corbs que identifiquen cada societat. Entre els exemples de pintures corporals com a resposta a la necessitat d'identificació integrant d'una comunitat o societat determinada podríem destacar pobles com els *joves Bororo* de Níger, que es transvesteixen i maquillen per participar en un concurs de bellesa masculina denominat *Geerewol* on les dones són els jutges i trien la parella. L'operació del maquillatge és primordial en la festa, que pot durar sis dies i sis nits. Es cobreixen la cara d'un pols de color ocre amb una grassa que els dona lluentó. Tots van pintats iguals amb el fi que sigui sols la bellesa de cadascú el criteri elecció. Mentres ballen, deuen somriure, ensenyant la dentadura i obrir bé els ulls amb la finalitat de mostrar el blanc de les pupil·les com a senyal de bellesa.

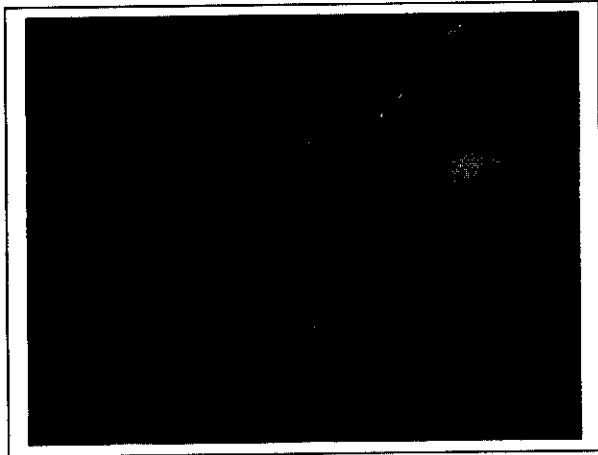

Dona marroquina efectuant un dibuix corporal amb henna.

A l'Índia, Orient mitjà i al Sud de la Xina creix una planta d'on s'extreu un colorant que dona una totalitat caoba, que és fa servir com a pintura corporal a les mans i als peus, sobretot a les dones com element envellidor del cos en casaments i celebracions familiars molt importants. Forma part d'un ritual màgic i estètic on s'identifica com a membre d'un grup, i a la vegada, comunica status de casada, soltera, vídua.

La henna s'ha de barrejar amb aigua i suc de llimona. La dona marroquina utilitza una xeringa sense agulla per poder realitzar els dibuixos.

Les dones marroquines recomanen que una vegada fet el dibuix no s'ha de treure el relleu de henna que queda, s'ha d'esperar que cagui sol quan s'asseca. D'aquesta manera la linealitat del disseny quedarà perfecte.

Avui dia, podem trobar-nos una sèrie de productes al mercat per aquells que volem un dibuix o símbol en la seva pell, però sense ser permanent. Més bé, seria una pintura corporal temporal com és el cas d'una sèrie d'encuny de fusta que s'estampa en la pell del cos amb un disseny a elegir bé de henna o tinta.

Dibuix corporal realitzat amb encuny

També, és pot trobar al mercat, la henna descrita anteriorment per preparar o ja preparada per utilitzar i una sèrie de productes on els dissenys estan dibuixats i només s'han d'estampar sobre la pell. Moltes vegades amb un pinzell molt fi mullat amb tinta es repassa per delinear-lo. (fotografies).

Encunys de fusta de diferents dissenys.

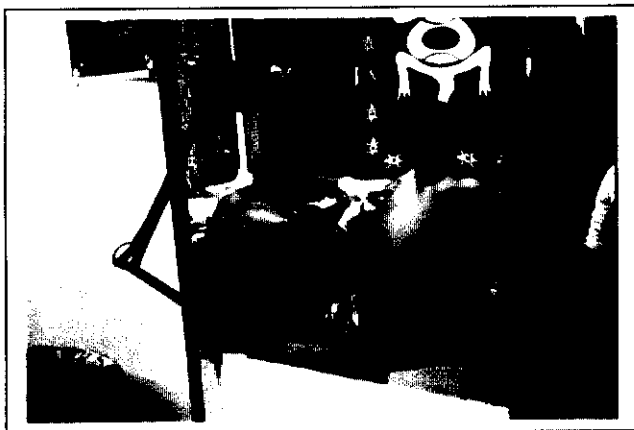
3.2. Tatuatge.

Història del tatuatge

El tatuatge és la modificació superficial més senzilla i, a la vegada, la més elaborada que l'home ha practicat al llarg de la història. El terme deriva de la paraula *Ta-tau*, que a Polinèsia significa marca sobre la pell. Consisteix fonamentalment a realitzar puncions o incisions en la pell amb la suficient profunditat com perquè en elles es pugui dipositar qualsevol substància colorant, natural o sintètica, orgànica o inorgànica, insoluble, que, confereix el color.

El procés del tatuatge era més elaborat que en l'actualitat, era un ritual, procés dolorós que la majoria de les vegades s'usava per demostrar coratge o confirmar la maduresa, amb la mateixa forma que encara es pot observar en els rituals de les tribus de la Nova Zelanda.

L'art del tatuatge va ser descobert pels exploradors. Banks, artista científic que va navegar amb el Capità Cook, va descobrir en detall en 1769 el procés del

tatuatge en la Polinèsia. El tatuatge de la Polinèsia era considerat com un signe de distinció, estava caracteritzat per dissenys geomètrics elaborats, eren embellits i renovats durant tota la vida de l'individu fins que arribaven a cobrir el cos sencer. Els mariners de Cook van iniciar la tradició dels homes de mar tatuats i van difondre ràpidament aquesta afició entre els altres mariners, que van aprendre l'art dels tatuadors

polinesos. També van ser el viatges del Cook els que van descobrir l'art del Moko entre els maurins, un elaborat i dolorós procés que durava mesos i que donava com a resultat dissenys negres en espiral i ratlles. Els homes es tatuaven a l'edat de la pubertat, els tatuaven amb pigments foscos els llavis i la barbata;

així mateix el vermell dels seus llavis hagués segut depreciat i hagués segut centre de comentari negatiu.

És a dir, la bellesa és una construcció social sigui des d'un nivell simbòlic o pràctic. La bellesa per un home en la societat maurina era el cos ple de tatuatges. La cara era coberta de complexos motius de les arrels dels cabells fins a la barbata i d'una orella a l'altra, aquesta ornamentació es denominava *Moko*. Eren tatuats també l'abdomen i les cames de les cuixes fins als genolls: aquesta ornamentació es deia *Rapé*. El procediment era mitjançant un instrument que copejaven fent talls, no puntures, on impregnaven un pigment que donava una intensa tonalitat de color blau.

El tatuatge àntic té molt en comú amb el tatuatge modern i podem considerar que estem en presència d'una evolució continua d'un art amb orígens profunds. Així, avui en dia podem anomenar tres mètodes de tatutar: el samoà, el japonès i l'americà.

- **El tatuatge samoà:** la tinta s'introdueix en la pell utilitzant un instrument de petit raspall en forma d'aixada sobre el que es dona cops amb un bastonet. El tatuador necessita d'una persona que amb les seves mans estira la pell de la persona que tatua. S'utilitza el color negre amb dissenys aritmètics que simbolitzen diferents significats per la cultura samoana.

A diferència del tatuatge maurí que és caracteritzat pels dissenys geomètrics.

Tatuatge samoà masculí

- **El tatuatge japonès ("yokohama"):** es poden anomenar dos tècniques de tatuatge, segons el seu mètode de realització. *El Zentai* executat a mà amb un raspall metàl·lic i *el Bubum* s'utilitza la maquineta elèctrica, normalment es fa en

els braços i genitals. Es caracteritza per colors vius i dissenys espectaculars de simbologia i mitologia de l'Extrem Orient. Si el dibuix és parcial està pensat amb la intenció que en el temps s'estengui per tot el cos. Característica del tatuatge japonès.

- El tatuatge americà: s'utilitza la maquineta elèctrica amb agulles que varien, segons el dibuix a realitzar. El disseny es caracteritza per una línia negra que envolta el dibuix, ombres negres i de brillants colors. El disseny a l'inici era

Màquina elèctrica per tatuar.

de temes marines, plaers de la vida, eròtics... Avui el dibuix ha evolucionat cap al tatuatge realista, es dir en qualitat de fotografia, retrats... et

El tatuatge ha recorregut un llarg camí fins arribar a nosaltres des de les legions romanes, passant pels guerrers maoris i els sofisticats orientals. Segons els països la practica del tatuatge ha tingut diverses reaccions enfront a l'individu tatuat com delinqüents, militars, presos, prostitutes... etc

1. El tatuatge. "Identitat d'expressió permanent".

Cada una d'aquestes tècniques de tatuar descrites encara que tenen un mateix fi, el tatuatge permanent, difereixen en quant a la sensació del dolor provocat. Totes tres provoquem sofriment físic però de diferent percepció.

El tatuatge conté uns components característics que la pintura corporal no té: el dolor físic en un context de ritualitat iniciada individual i la perennitat d'un procés. Per això, el tatuatge és desmarca de la pintura corporal, i de la utilització de productes com: la henna, la tinta i altres. Encara que, per reclam, se'ls anomena tattoos per tal de captar l'atenció d'aquells que comencen a sentir-se interessats.

1. Tatuatge. "ritualitat d'un procés".

El tatuatge comporta el seguiment del ritual almenys durant la decisió, execució e incorporació. Durant les dues primeres setmanes, el tatuatge està ocult, és el moment en què l'individu i el seu tatuatge, sembla ser que, és tanquem en el seu procés iniciat. Passat un temps, aquest tatuatge passarà a convertir-se en part comunicativa de la persona enfront als altres i adherirà significat en el cas que sigui visible vers als altres. Produint un canvi en l'àmbit de consciència..

La qüestió és que el tatuatge visualitzat passa a ser un element comunicatiu on hi ha sempre dos elements en el llenguatge: el cos té un sentit "tatuatge" que comunica i la percepció del sentit pels altres.. El cos és, doncs, el lloc de la identitat del subjecte però al mateix temps el lloc d'identitat de l'altre.

La zona elegida per un tatuatge és també una part d'importat connotació dintre dels diferents codis culturals. El disseny del tatuatge, ens comunica, és un llenguatge en un context social. Així, tal com diu Fabrizi Adele director de la «Revista de sexologia clínica» La dona, mitjançant el tatuatge delimita una part del seu cos i de la seva pell: "alguns tatuatges, per exemple als glutis o propers als pits, tenen un fort reclam eròtic perquè l'home els interpreta com un senyal que atrau la seva atenció, cap aquesta zona.»

3.3 El cutting en les societats «primitives».

En països com Àfrica i Austràlia les escarificacions són abundants degut que el color de la pell fa menys visible el tatuatge. Així, en els pobles africans practiquem dos tipus escarificacions:

- **Marques en relleu** com a resultat d'incisions o escarificacions múltiples, sempre subepidèrmiques, de les quals resulten cicatrius vicioses, hipertròfiques produïdes per l'excés de proliferació del teixit conjuntiu, quelonis

Les cicatrius no es limiten a talls sinó que solen anar acompanyades d'irritació a base de cendres vegetals, que infecten i donen relleu al disseny. Així, podem trobar els bles Bamileke (Camerun).

- **Marques planes.** Petits talls i impregnació posterior de ferides amb una suspensió, en general carbó o el fum procedent de la combustió incompleta de determinades plantes resinoses.

Aquestes poden provocar-se de moltes maneres i amb diferents finalitats:

1. **Curatives**, dedicades a eliminar la dolència. Consisteixen en petits talls que s'omplen amb determinades substàncies.
2. **Marques**, tribals, totèmiques.
3. **Masculines**, com a prova de valor i virilitat.
4. **Femenines**, element envellidor i significació sexual. Un exemple seria la tribu Sara (Chad) on les dones són objecte d'un ritual estètic i eròtic, amb una gavineta se'ls fa una incisió sobre el ventre fins formar un dibuix en forma estrella i després se'ls posa cendra per augmentar el relleu de l'escarificació.

Imperent els dibuixos i els simbolismes lineals, geomètrics depenent de la part del cos en qüestió com manifestació estètica que expressava el seu afany d'embellir-se.

3.4. Cutting a occident. Identitats comunicatives permanents.

El cutting són cicatrius que es fan per incisió de petits talls de poca profunditat a la pell que solen acabar en deformacions cutànies. Si és vol obtenir una cicatriu, s'ha de fer una ferida més profunda, sempre tenint en compte el teixit i el tipus d'inclinació del bisturí. Perquè no es limita sol als petits talls sinó que va seguit d'un procés d'irritació sobre la ferida a fi quedar-se en deformació. Els productes que es fan servir són d'àcids, productes farmacològics i fins i tot d'una manera més casolana d'aigua oxigenada i cendra. La cicatrització és un procés lent. Però bàsicament dependrà de la zona on es fa, de la profunditat dels talls i de l'atenció després d'irritar-lo.

Cutting realitzat en un turmell amb un bisturí

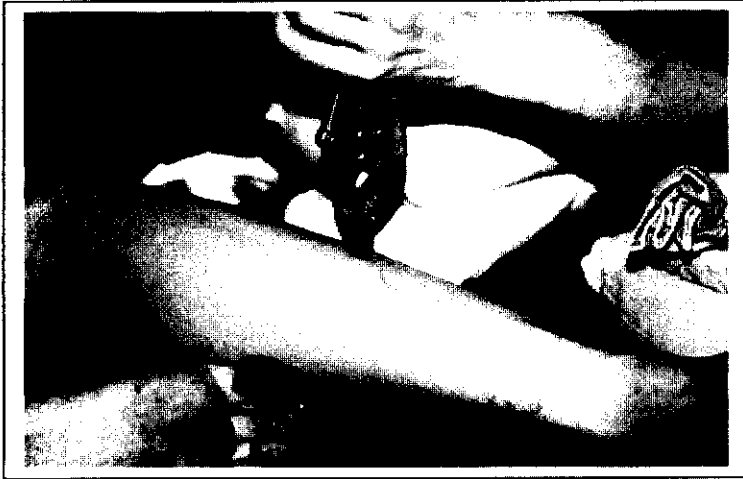
3.5. Branding a occident.

El branding és una tècnica de modificació corporal que consisteix en marques que es fan en la pell amb ferro candent. És a dir, es fan cremades que acaben en una escara caracteritzada per una necrosi de l'epidermis. El branding potser és la tècnica més senzilla d'elaborar, però a la vegada la més desconeguda.

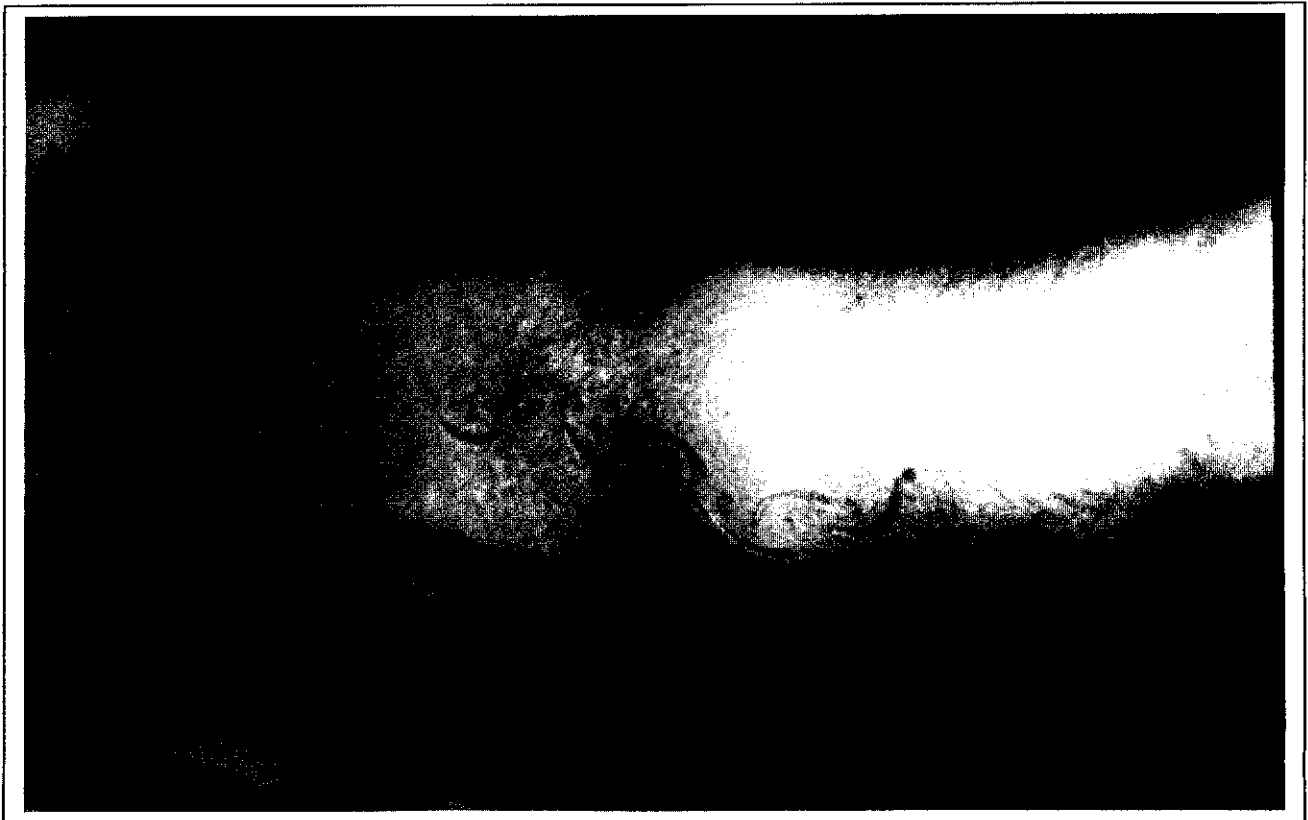
Tal com podem veure en les fotografies el procés d'elaboració seria el següent: primer de tot; s'escalfa la làmina de ferro i una vegada escalfada aquesta és marca sobre la pell el dibuix un sol cop. De manera, que quedi una marca ben delineada formant el disseny.

Un cop finalitzada l'operació es pot apreciar el disseny produït per les diverses cremades en la pell. Com es pot observar, aquestes en aquest cas són superficials. I per obtenir la

perennitat d'aquestes marques s'han d'infectar i moltes vegades realitzar-les amb més profunditat.

Execució d'un Branding per J.h.Hirschfeld.

3.6. L'origen del piercing, societats tradicionals que marquen diversitat en les realitats, maneres de sentir, pensar i relacionar-se.

La diversitat de realitat és el que ens separa dels pobles de tradició i el que estableix les diferències culturals entre les societats del món modern. Durant tota l'antiguitat han existit, són signes que tenen connotacions diferents, molts es practiquen per motius socials o sexuals, com a proves de valor, virilitat, com element de guarniment, o bé com ritual màgic que impedeix que els esperits malèfics penetrin en el cos humà a través dels orificis naturals de les orelles. Al veres posseïts per la brillantor de l'objecte prefereixen entrar pels forats de les anelles i evitar les orelles... fins que es perden ("els Dayak" en Borneo).

Així podem veure en les fotografies següents dos cultures diferents amb un mateix tipus de modificació corporal en els seus cossos, caracteritzat per anelles que envolten el seu coll, les nines i els turmells que els esclavitzen els moviments.

Les "dones de coll llarg" a Thailandia.

"Les dones ndebeles" del poblat de Bosthadelo en Middelburg a Sudàfrica.

L'anellat o el piercing és una tècnica molt antiga que permet no solament embellir el cos sinó de configurar noves formes d'identitat. En els pobles on és pràctica forma part de la seva cultura, ús que és valorat positivament per la seva significació de prestigi i d'identitat en el grup. Al llarg de la història, cada cultura, cada grup social ha creat i crea el seu llenguatge estètic.

Per a les dones, en les cultures matriarcals, són símbols de bellesa i de vida, d'autoritat i respecte i pels homes el ritual s'associa a noblesa i autoritat, a virilitat i fortalesa, a valentia i respecte.

Els Tinglit de la regió sudoriental d'Alaska, el piercing de les orelles és associat a la posició social de l'individu durant la cerimònia del potlach on el

ministre del rite paga a un membre de la comunitat per fer el piercing als lòbuls de les orelles dels infants

Tanmatix a les societats tradicionals el cos no es distingeix pas de la persona. En canvi, el cos modern és d'un altre ordre, on les representacions socials assignen al cos una posició determinada, un signe simbòlic general dintre de la societat

3.7. El piercing a occident. Identitat de comunicació temporal.

Si ens preguntem quan de temps fa que les dones a la nostra cultura portem els lòbuls de les orelles foradats ens adonem que el seu ús es perd en el temps. Si ens preguntem quan de temps fa que els homes en la nostra societat portem els lòbuls de les orelles foradats, ens trobem que una minoria i tot i ara encara que no és ben considerat socialment en certs cercles.

En la nostra cultura l'anillat és una pràctica normal on les parts mostren entrega total (e: La petició de mà, on l'anell és el símbol d'acceptació d'entrega, un altre exemple clar es. La cerimònia del matrimoni, on els anells són els símbols d'entrega i pertinença). Però aquest anillat suposa tant sols una joia endossada amb significat simbòlic i ritual que s'aplica a un objecte envoltant-lo o cenyint-lo. (a exemple de les aracades que utilitzen les dones i alguns homes que perforen els seus lòbuls de les orelles). La joia ha tingut un paper molt important en el codi dels valors simbòlics de la nostra societat per mostrar el nostre nivell de riquesa, poder o posició social.

Avui en dia, l'anillat de qualsevol altra part del cos que no sigui el lòbul de les orelles no és admès socialment. Hi ha com un rebuig a tot allò que modifica el cos en la seva essència, al fet de traspasar, no tant a l'objecte personal i íntim (joia) com al fet de modificar el cos _foradar-lo per incorporar la peça. Parlar avui de body-piercing és moure's en un context de recerca diferent on la joia forma part molt integrada al cos i la seva funció és individualitzar al seu portador.

L'ús del piercing s'està estenent ràpidament entre tot tipus de persones. Ara bé, quin procés o rite segueix el piercing en la nostra cultura?

El procés o rite que segueix, primer de tot és, desinfectar la zona seguidament marcar-la i

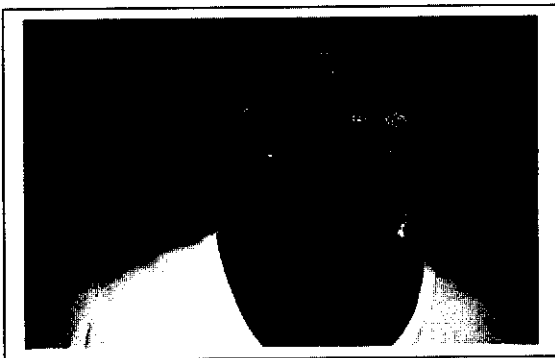
agafar el trosset de pell amb una pinça que es diu fòrceps i llavors és passa una agulla especial per fer piercing que no trenca el teixit sinó que fa el forat net i es passa l'agulla i es col·loca la peça.

Depèn molt de la zona del tipus de teixit que és tracta i el gruix que s'agafa. Com més distancia s'agafa entre forat i forat més temps tardarà en cicatritzat. I després la zona on estigui. Així, quan es practica un piercing en una zona cartilaginosa o a proper d'ella s'ha de fer el forat un pèl més gran que la peça o l'objecte que s'intenta entrar. De tal manera, que cicatritzi i la pell creixi a l'intern del forat i entorn. La pell viva a diferència de la pell morta és molt forta

És possible perforar qualsevol part del cos?. Cada piercing té una tècnica diferent però si que és veritat que hi ha uns piercings que es fan d'una manera i es poden agrupar. Així podem descriure una terminologia diferent per cada tipus de piercing en relació a la part del cos on és fa: Considerant com a piercings externs aquells que són visibles e interns aquells no manifestats a la vista dels demés

Body piercings. Escissió d'identitats corporals.

- **Piercings facials:**

L'orella (piercing extern): es pot fer a qualsevol part de l'orella. En el lòbul de l'orella es poden fer _també al llavi _ un dels únics engrandiments que el cos no recupera per ell mateix quan es treu la peça que traspasa el foral. És un procés lent, que s'ha de fer molt bé i progressivament per no esqueixar l'orella. En l'hèlix, vora de l'orella externa i en tota la part externa del cartílag auditiu

Nas (piercing extern): hi ha dos tipus: perforar una de les aletes, a l'estil hindú (dona rajasthani, India) hi ha dos posicions d'aquest piercing: Una a l'extern de l'orifici del nas i l'altra a la part del séc. El seu significat original en l'India està molt llunyà a l'occidental, els homes perforaven a les dones com a signe d'obediència

O perforar l'espai entre els dos orificis, a l'estil tribal. Aquest tipus de perforació era molt comú a Nova Guinea. Actualment aquesta pràctica s'ha estès, però en lloc anelles utilitzen barres de diferents materials.

Cella (piercing extern): és un piercing que té força rebuig degut ja que aquesta part del cos té força mobilitat.

Llengua (piercing interns): és sol fer a la part centrat de la llengua travessant -la amb un fi filferro i enroscant els costats d'aquest en dues boletes. És un piercing poc dolorós perquè la llengua és un òrgan musculós. Ara bé, la llengua una vegada travessada por inflar-se per això durant les primeres setmanes s'ha de portar un Barbell més llarg Aquest és el piercing més sol·licitat actualment pels joves en la nostra societat. L'origen d'aquest piercing neix en l'antiga civilització asteca, la Maya, les tribus de kwakiutul i els Tlinglit del nord-est americà.

La llengua es forada de manera que l'ànima es purificava i creava una condició alterada de la consciència de manera que el shaman podia comunicar-se amb els Déus.

Llavis (piercing externs); és un piercing carnós que s'acostuma a fer a la part inferior de l'obertura de la boca, en el llavi inferior o bé marcar-lo en el barbó, sota el llavi

- **Piercings corporals.**

Mugrons (piercing interns): el seu ús té una funció sexual, doncs pareix que doni més sensibilitat al mugró, convertint-se en una zona erògena.

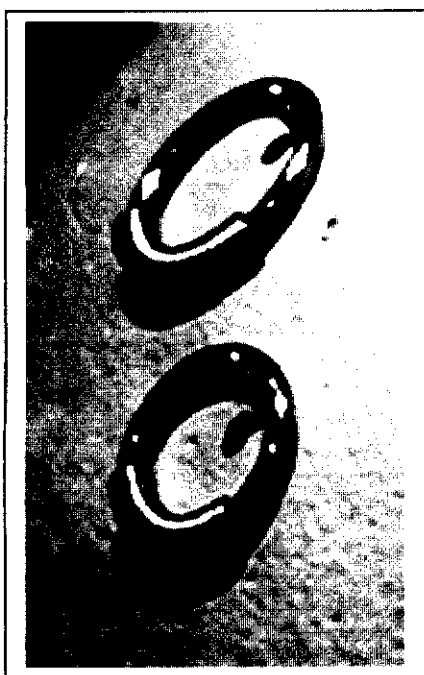
Mèlic (considerats per alguns piercing intern i per altres externs): se sol fer al séc de la pell que hi ha d'alt del melic i la perforació se manté oberta mitjançant un anell o bananabells (més utilitzar últimament) durant la curació.

Piercings genitals (piercing interns) s'utilitzen per augmentar el plaer sexual tant femení com masculí. Pràctica que està estenen lentament en la nostra societat.

Són nous rites que tornem a formar part de la nostra societat, però en no noves condicions. El body-piercing ha creat un nou codi en la nostra societat. S'ha traslladat de les pràctiques antigues amb unes connotacions simbòliques diferents a les nostres com alternativa a l'estètica d'expressió, com pacte o forma d'expressar força i submissió, com mitjà per guanyar control sobre el cos, com potenciador sexual... etc

La peça o la joia.

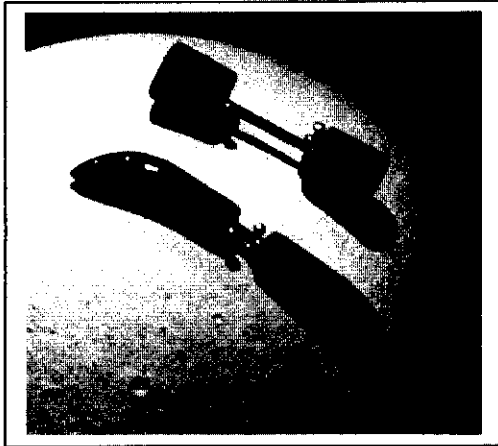
Ara bé, la peça o joia que es traspassa en el piercing, és un símbol no-verbal de connotacions diferents. És un símbol bàsic que marca la representació significativa d'un judici. Dit això, la percepció de la peça en la seva relació amb l'individu configura una connotació. Així, la «peça» o «joia» que es traspassa és símbol que assenyala l'estatus i dota d'identitat a l'individu. L'adquisició d'una peça és una iniciativa que comporta unes connotacions. És evident, que a cada body-piercing li correspon una peça o joia, segons la part del cos on es realitza Així, destaquem:

Anella: peça de metall o d'altra matèria resistent, en forma de cèrvol, que serveix generalment per a retenir o agafar alguna cosa. Aquesta anella es pot tancar de diferents maneres:

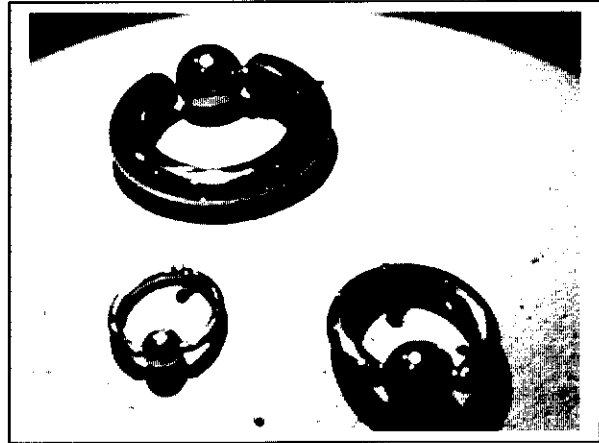
-Amb el mateix segment de l'anella

-Amb una bola que tanca anella.

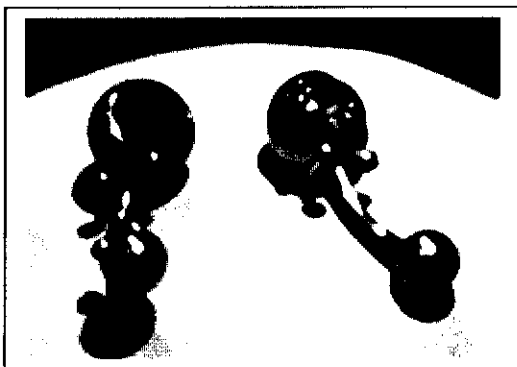

Barreta.

Barreta (Barbells): barra petita recta (de diferent longitud) on en els seus externs hi ha boles o punxes en forma de cons d'igual grandària. També destaca la barra circular amb els externs amb boles o puntals.

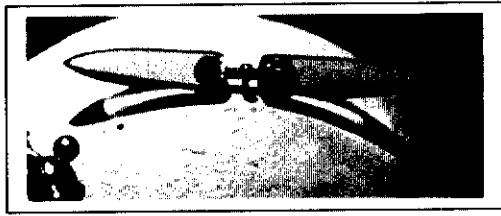

Anella

Bananabells: son barretes una mica doblegades amb boles d'igual diàmetre als externs

Labret: peça o joia indicada pel piercing del llavi, sota baix del llavi. Consisteix amb una barra on en un extern té una peça que pot ser una bola o punxa e forma de con (part externa) i a l'altre extern una bola aplanada (que és col·locada a la part interna). o bé una d'elles més gran (aquesta peça s'utilitza al piercing del melic).

Septum: perforar l'espai entre els dos orificis, a l'estil tribal. Actualment aquesta pràctica s'ha estès, però en lloc

anelles utilitzen barres de diferents materials.

Tunnels: serveixen per dilatar el lòbul de l'orella, així com unes peces que la seva dimensió permet allargar el forat progressivament.

Tipus de materials utilitzats en les peces de piercing avui en dia.

Fins ara, a la nostra cultura, l'anella és d'acer quirúrgic. Però últimament nous materials aptes per aquesta tècnica permeten integrar-hi el disseny en la peça, fet que aporta una diferència al portador envers als altres. Aquest ús de nous materials, s'imposa com una significació per configurar la practica del piercing en la nostra cultura, matisant la identitat de l'individu i donant distinció als seus portadors.

Així ho van poder veure a la mostra Novajoia que és va celebrar al setembre on el piercing apostava pel disseny i la innovació en aquest camp.

1. Acer quirúrgic.
2. Tefló: polímer perfluorat, derivat del tetrafluoretilè, inert químicament, estable tèrmicament i resistent als solvents.
3. Titani: metall de transició, pulverulent, d'un gris d'acer, infusible.
4. Niobi: metall de transició, de color gris d'acer.
5. Vanyes i ossos d'animals.
6. Or, plata i pedres.

La intolerància al níquel ha produït un canvi i a la vegada una diversificació del producte. Segons recomanacions de la Unió Europea les aracades o peces no poden contindre més del 0 '05 d'aquest metall i lliurar-ne més de 0' 5 micrograns per cm2 de superfície per setmana. Segons un estudi fet per Antti Ponke, pel Centre per L'ambient de Helsinki, on ha analitzat les

característiques de 66 diferents aracades o peces. Ha arribat a la conclusió que les peces desprenien quantitats superiors a les permeses.

4. SITUACIÓ. IDENTITATS CREADES VERS LES MODIFICACIONS CORPORALS, PIERCING, TATUATGE, BRANDING I CUTTING

Tradicionalment les ciències socials han treballat entre les dicotomies les quals han estat profundament influenciades pel pensament occidental: cos/ment i natura/cultura. Mentre l'antropologia ha reconegut la importància del cos humà, la sociologia ha intentat comprendre l'individu com un agent capaç de prendre decisió prescindint del seu cos.

L'antropologia ha desenvolupat unes teories del cos, perquè en les modernes societats, el cos és una important superfície que marca status social, afiliació, edat mestres és evident que hi ha una manifestació (vestits, cosmètics...) I són signes crucials per indicar la riquesa i l'estil de vida d'un individu. Sent així, el cos una targeta pública de simbolisme ja que baix els diferents aspectes, en la forma i en la roba que l'envolta, el cos és el que és, al menys parcialment, la imatge que l'altre proposar a cadascú de si mateix, però també la imatge que ell és dóna de si mateix.

La identitat es manifesta en les pràctiques quotidianes. Dintre d'aquestes es manifesten diversos estils de vida entre el joves que comporten noves identitats. El coneixement i consum d'informació s'expandeix reforçan la internacionalització i així les xarxes de comunicació uneix encreuament d'estils de vida amb intercanvis de tot tipus.

El cos és el lloc de la identitat de cadascú, potser que sigui considerat pel seu posseïdor com bonic o lleig, ben format o mal format. Però quedar clar, que el cos és presència i sense aquesta presència no hi ha present i no hi ha subjecte. I al mateix temps el cos és el lloc d'identitat de l'altre; l'altre és el que ens referirem durant la nostra existència, ja sigui el que admirem, copiem, odiem. Es dir, el cos de l'altre té un sentit que impregna la visió que tenim cadascú del nostre cos.

Així, podem dir: "ell és més... que jo", aquesta comparació té un sentit, pràcticament contribueix a identificar-nos amb la nostra imatge. Així, no existeix imatge d'un sense la imatge del cos de l'altre. Ja que aquest últim dóna punts de

referència al subjecte que constitueix la seva identitat pròpia. I aquesta, s'anirà produint, segons les circumstàncies viscudes.

Les modernes ciències de l'home ens han fet veure que l'adquisició per l'individu humà del sentit de l'alteritat és fruit d'un difícil aprenentatge que no resulta igualment reeixit en tots els individus. En efecte, el reconeixement de l'alteritat dels altres (el reconeixement de l'altre, com a altre) no s'obté automàticament sinó que és una tasca condicionada per les relacions de cadascú amb el seu medi ambient humà.

Quan vaig en metro o a treballar, la gent... sempre tinc lloc lliure i va molt bé, no importa! Perquè al principi jo ho vols ser una mica bitxo raro. Saps que és algo diferent i que una persona gran no s'ho farà" (C.1998).

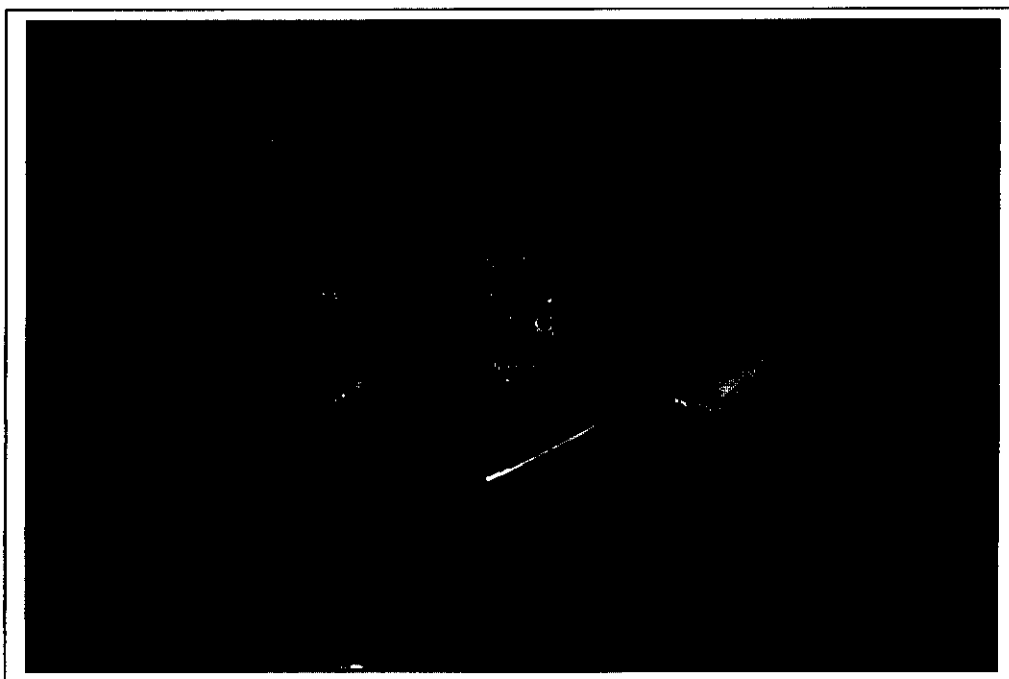
En un principi és podria qüestionar si un individu percep el seu atractiu físic com ho percep l'entorn. Es dir, la bellesa autopercebuda i la percebuda pels altres. Com molt bé diu Peter Schjeldahl "la bellesa és una experiència, no una qualitat. És allò que succeeix quan allò que s'està mirant m'atraeix o m'espanta al mateix moment, paralitzant-me a meitat camí entre el desig i la veneració".

Abans el fet de portar el cabell rapat, un tatuatge tenien un significat, aquell de pertànyer a una "tribu". Avui dia tal com recorda Ted Polhemus no estem en època de les tribus sinó amb la vivència d'un "supermercat d'estil", on la màxima llibertat és aquella de combinar diferents vestits, complements una moda de tendència. Inclús les discoteques són selectives, se limiten a acceptar gent tatuada, body-painting piercing... Elements exigits en locals "d'última".

"los locales seleccionan mucho. Le interesa tener un tipo de gente específica y...es lo que hacen si tú no vas vestido como ellos quieren que vayas...no entrás. Puede ir gente muy tirada i gente muy empirifollada" (P.1998).

Durant els últims anys l'aspecte estètic ha assumit cada vegada major importància.. Els cabells son també un símbol d'aquesta recerca a la diversitat, els coloren ("manic panic", tenyir a metxes els cabells), imposen formes i corbes. És un simple flash visiu intercanviable de l'estil de vida enfront a l'exigència social en aquest moment

"Aleshores estic canviant, m'estic fent coses als cabells. Els cabells són un do que creix i pots fer coses " escultures ". Ja que torna a créixer i trenques amb la monotonia. Ho trobo molt avorrit sempre el mateix pentinat" (P.1998).

Els criteris bàsics amb els que els joves se diferencien entre ells, i el rest de la societat ja no son tan sols de caràcter ideològic sinó que estan relacionats amb el fet de percebre diferents al rest de la societat. Els joves desenvolupen el seu estil de vida a través d'atributs que assimilen en ells mateixos.

L'edat d'un ser humà condiona en certa mesura les expectatives socials al respecte. Aquestes expectatives contenen no sols una idea de com aquell individu de determinada edat probablement es comportarà sinó que impliquen també una idea de com deuria comportar-se i com no deuria comportar-se. De manera., que les expectatives concernents a determinades edats son també normatives. 'L'incompliment, encara que no és sancionat es desaprova i implica determinats judicis de valor; aquesta desaprovació se manifesta en expressions que equiparen el comportament efectiu d'una persona amb la conducta normal d'un altre grup. Ara, bé aquestes expectatives socials no són estables ni evidents, ja que són canviats en el temps.

Així, les perforacions als lòbuls de les orelles, la cirurgia plàstica (nas, llavis, pits, orelles... etc), la liposució, el tatuatge cosmètic (perfilació dels llavis, ulls) com altres intervencions radicals sobre el cos, són actuals formes de modificacions corporals socialment admeses. En canvi, les modificacions

corporals com el cutting, branding, tatuatge i piercing excedeixen les expectatives socials de la nostra cultura.

Les modificacions corporals com senyal d'identitat entre els joves.

Cada vegada és més freqüent veure joves amb el cos perforat amb anelles, tatuats o amb escarificacions en els seus cossos (branding i cutting). Els joves actuen racionalment sobre a base de valors e idees expressant-les a través d'un estil de vida prenent com a referència les modificacions corporals. Uns mecanismes adaptats en el cos que proporcionen un "marc de referència". Els estils de vida pertanyen a l'àmbit cultural, s'acomoden perfectament a la tradicional definició de cultura; es dir, models o patrons de coneixement, sentiments, comunicació i conducta socialment compartits. Naturalment, com tot fenomen cultural, tenen el seu origen en les personalitats dels individus portadors.

Així la singular organització individual d'un determinat ús sigui el piercing, el tatuatge o les escarificacions comporta un estil de vida que generarà una identitat diferenciada respecte als altres, tal com manifesta aquests jove.

"Depende de cada persona, no? o sea para mi puede ser un estilo de vida. Pero no es que haya un estilo de vida para toda la gente que lleva un piercing concreto. Para mi es un estilo de vida porque lo he incorporado a mi vida, porque forma parte de mi estética, porque forma parte de mi manera de pensar, porque forma parte de la gente que me rodea o forma parte, no sé, toda la gente que conozco o con la que me muevo pues también le gusta el tema o casi toda. Cada uno lo ha adaptado a su manera"

I al mateix temps pot donar-se el cas de voler desmarcar-se per sempre d'aquest, degut a condicionats externs d'una identitat transitòria.

"Mira a mi el meu tatuatge permanent m'agradava _me'l faig fer fa tres anys i mig - però aquest estiu que treballava d'hostessa amb el vestit de tirants, vaig tindre que portar la jaqueta tot l'estiu _no quedava bé _ . En canvi quan em vestia mig huippy doncs si. I moltes altres coses que m'ha condicionat. Per això he decidit treure-me'l amb el làser" (A. 1998).

"Lo que a lo mejor si vas de algo... piercing... y la gente que tú intentas contactar ve que tu eres una paria te puede llegar a causar problemas. Ese echo de intentar ser como.... Hay gente que intenta aparentar. Pero luego, ven toda la movida y tal... y luego te das cuenta que a la mínima te dan" (M. 1998).

O bé tal com hem dit abans, per desmarcar-se temporalment en alguns ambients o tot el contrari per reafirmar-se

“Este ha sido el segundo piercing que me hecho aqui, el primero (en el ombligo) no me dolió nada, nada de nada: el segundo en la lengua, un poco más, bueno mucho más, pero mola mucho aunque un poco caro. Pero vale la pena” (M.1998).

Curiosament sempre el jove que es va a fer la modificació és acompanyat per un company, amic o familiar. Evidenment ens troben dabant la presència d'un interessant fenomen social, on el ritual passa a ser una búsqueda del social on sols opera amb aquells individus que estan preparats per efectuar-lo.

“Mira, he vingut amb la intenció acompanyar a una amiga però mira xerrant, xerrant ens hem acabat taladrant. M'he fet un piercing al mèlic amb dolor sense sentir cap dolor. És tant sols una pessigada a la panxa i ja està. Això sí, he entrat cagada i he sortit feliç” (P. 1998).

“He venido con tres amigas más y me he hecho el pendiente en la nariz, no me ha dolido, teneís que probarlo. Lo cierto es que ahora tengo casa pero cuando vaya a mi casa me hecharan” (N. 1998).

“Esta es mi segunda vez que me voy hacer (ahora un tattoo) ya que llevo un piercing. Mi prima està conmigo (tengo un miedo) mientras me quede bien” (M.1998).

O en canvi, s'allunyen els que no estan suficientment preparats, cap a noves interpretacions i nous usos temporals.

Fotografíes:enganxina. i adaptació d'un piercing sense fer forat.

Així, hi ha una recerca a la primera alternativa. Es dir, a noves assimilacions de "inversió" per aquells que no estan convençuts o volem fugir de la perennitat, buscant una alterabilitat de l'ús d'aquestes assimilacions.

La creació d'aquesta imatge de si mateix a través del cos s'anirà reproduint, segons les circumstàncies viscudes. Aparentement es reconeix una identitat, tot el medi social contribueix a donar-li aquest sentiment.

Però en profunditat, no seria una *identitat latent* sinó una *identitat manifesta*. L'adquisició és merament superficial. En l'àmbit que ho considerem són marques visibles afegides, amb elles el portador s'identifica amb l'afiliació d'unes modificacions adquirides.

És el cas de pintures corporals, enganxines, peces o joies que imiten un piercing... etc. Tal, com podem veure en les fotografies.

Es dir, de mica en mica el jove s'introdueix dintre d'un estil i poc succeir que es mantingui separada la seva "identitat adoptada" de la resta del grup

"Hay gente que se lo pone por pura estética, entiendes?. Este me gusta sencillamente, aqui me puede quedar bien, aqui me lo planto. Quizás es aqui donde yo empece, no?. Pero ahora con el tiempo he ido encontrando un equilibrio diferente, no?. Digamos que me conecta de alguna manera con la parte más primaria, más básica y más antigua del ser humano, no? I esto te dice que hay un montón de cosas que estamos perdiendo y que deberíamos recuperar, no? para mi es un poco la visión a parte de encontrar un equilibrio estético, también, no?. Llevo los que quiero llevar, en los situos que los quiero llevar, digamos que yo los he echo con toda una simetria. Llevo lo mismo en cada parte del cuerpo. Si me partiera por la mitad llevo exactamente lo mismo"

L'ésser humà té com a necessitat la pertinença a grups i a la vegada la necessitat de diferenciar-se dels altres individus. Això es fa molt visible amb el cas dels joves, que estan en un procés d'evolució de la seva personalitat.

El sentit social es defineix mitjançant dos tipus de relacions. Tot individu es relaciona amb diverses col·lectivitats en referència de les quals es defineix la seva identitat de classe, la seva pertinença. Però tot individu singular es defineix també mitjançant relacions simbòliques que són instituïdes amb un cert nombre d'individus, tant si pertanyen o no a les mateixes col·lectivitats que ell.

Els joves volem ser diferents uns dels altres. La resposta a la pregunta Qui soc? Implica la resposta a una altra pregunta Com soc considerat pels demés?. Ningú pot construir la seva identitat al marge de les identificacions que els altres formulen en torn a ell. L'autoafirmació reconeguda subjectivament és la base per l'afirmació de la pròpia identitat. El problema radica en autodefinir-se i autopercebre-se. La identitat no és donaria sense la diversitat i la diferència. "Ès mitjançant, les diferències internes que els actors d'una cultura estableixen sempre, com s'elabora un sistema d'identificacions que permet als protagonistes i als altres percebin-los com semblants, com nosaltres, com els altres" (Fernández -Martorell, 1996).

El jove busca conformar la seva pròpia personalitat i establir els seus trets d'identitat. La seva experiència immediata li indica que aquests no els pot buscar entre els diferents a ell sinó entre els iguals que tenen les mateixes problemàtiques. Desde aquí s'estableix la forma d'interrelació grupal entre el "jo" junt a altres "jo". Es dir, el canvi d'un grup d'afiliació comporta un canvi d'afinitats.

Respecto a la identidad de los actores, queda claro que ésta es preciso construirla, y que se elabora desde el momento de nacer, y que precisa de la colectividad y de su sanción para que un nuevo sujeto sea adscrito a la cultura o al sistema de vida. Por otra parte, también parece evidente que la identidad nunca es estable, porque tampoco lo son los trayectos para alcanzar los objetivos implícitos en todos nuestros comportamientos (Fernández Martorell, 1995).

Hi ha un cert desig a ser diferent i aquesta diferència la podríem anomenar de dos maneres "diferència pròpia" quan l'individu té un desig de semidesmarcament i vol destacar per la seva identitat pròpia i l'altra la "diferència de simbiosis", el fet que individu viu amb dos vessants d'identitat associades i unides més o menys íntimament i habitualment, on es beneficia d'una i de l'altra. Així podem distingir la vessant pròpia on individu es relaciona amb el seu grup i la vessant socialment admesa, que és una representació entre la vida social i l'estil que el distancia d'aquesta.

"Soy A, uno de los componentes de la sociedad mundana en la que estamos sumisos. Después de ocho piercings sólo en la cara, me los tuve que quitar para poder encontrar un trabajo y poder vivir. Después de tapar mi tatuaje en la cabeza con el pelo que me ha salido, después de agutarmelo. Después d cambiar mi envoltorio para seguir siendo el mismo. Voy a agujerearme mi lengua para poder demostrar a mi jefe que puedo trabajar igual i mejor" (A. 1998).

"Jo em vaig posar el primer piercing a la boca fa tres anys i em vaig quedar al·lucinat. És un estimulants sexual de la parella i el tens és un complement més del teu cos. Per això me'l vaig posar a la llengua, perquè és molt personal això. Tindre'l a la cella és algo més de façana. En canvi el tinc aquí perquè m'atrau molt i volia experimentar-ho. Jo si me'l faig fer aquí és, perquè el vull per mi mateix i per la persona que jo vulgui i prou! (M.1998).

Com podem veure, en aquest cas anterior el piercing, tatuatge i els vestits són un mitjà de gran eficàcia simbòlica. Tots són senyals externs que podem condicionar l'accés al món del treball i on l'individu adopta aquesta "diferència de simbiosis" descrita anteriorment, on adoptarà un rol d'imatge externa socialment admès.

Identitats vers als altres.

Al mateix temps els piercings poden tenir uns significats diferents segons són visibles o ocults com hem vist tant en el primer cas com en el segon. I tal com manifesta l'informant:

"Els altres piercings que porto son estètica, eh? Aquest és una pedra" ull de tigre "perquè m'agraden molt les pedres i aquesta en concret és molt especial. Cada cosa que porto per mi té un significat. Cada anell té una història. Aquest anell té un cercle de quatre persones, no?..."

Podem considerar dos tipus de piercings: *els externs* i *els interns*. Entenen com *externs* aquells

piercings que estan a la vista de qualsevol e *interns* aquells no visibles més que quan el subjecte els vol mostrar o compartir

significat propi i concret.

“Aquest (un engrandiment en l'orella esquerra) és estètica perquè m'agradaria engrandir més el forat per passar-hi un os d'algun animal o ullal” (M.1998).

Com molt bé diu Goffman “cada vegada que individu és observat directament, una gran quantitat d'informació... ens ve accessible. L'aparença i la manera de fer... podem donar-nos moltes informacions sexe, edat, classe social, treball...” i E. Alfred Schutz sosté “que a través de la mera percepció visiva...” del cos de l'altre i del seu moviment és produeix un sistema d'apreciacions, d'indicacions de la seva vida psicològica i de les seves experiències...

Identitat. Ubicació de la modificació corporal.

El cos és un vehicle de missatges on l'aspecte té significats que pot distanciar l'ordre social admès mitjançant particulars signes exteriors que diferencien entre un mateix i aquells que no l'adopten. Aquí farem menció no tant a la identitat col·lectiva de grup sinó a la dimensió individual que diferencia la identitat de la resta contempen les vessants de “la identitat pròpia” i “la identitat de diferència de simbiosis”.

Un aspecte interessant és la ubicació d'aquestes modificacions corporals. No és el mateix que el portador pugui veure el disseny o la peça representat d'esquitllada, el mostri implícitament a persones cada vegada que es dirigeix a elles i noti com li dirigeixen mirades, o que, pel contrari, arribi a oblidar-se d'ell. En el primer cas tenim una simbologia conscient, en un segons cas alguna cosa molt pareguda al relegament de certs valors a l'inconscient. Es tracta d'un inconscient particular, doncs el disseny o peça no ha deixat d'ésser elegida pel seu portador i aquest pot veure el motiu ocult cada vegada que vol.

Identitat permanent-identitat temporal.

El piercing, el tatuatge i les escarificacions tenen motivacions semblats: són producte de la confluència de dos històries; una la de l'estat subjectivat i l'altra d'estat incorporat.

"He venido a hacerme un tatutaje, vine con el dibujo en la mente i ahora lo llevo en mi cuerpo. Es estupendo! Después de pensar-lo durante mucho tiempo por fin lo he conseguido. Estoy realmente orgullosa y agusto conmigo misma" (S.1998).

Però hi ha que destacar que moltes vegades a l'elecció està pensada i en altres eren una pressa de decisió immediata, con és el cas

"La veritat és que no m'ho he pensat molt perquè sinó no m'ho hagués fet" (J. 1998).

Les modificacions com a marques de distinció són un mitjà de *diferenciació definitiva* en el cas de les escarificacions i el tatuatge sembla ser que per la seva perennitat condiciona més con diu aquest informant

"El tatuaje es una cosa que dura para siempre. Y el piercing te lo puedes quitar. Pero...bueno, hay gente...mucha gente que lleva tribales i historias en sitios que sólo los enseñan a los que ellos quieren. Mucha gent lo lleva tapadito. Son formas tribales. La gente está pasando de los dibujos de ...Osea, no digo que los esten dejando de lado pero estan empezando a tomar formas japonesas o formas que no significan nada pero en las cuáles tú puedes ver cosas irreales bajo el estado de los psicotrópicos. Formas no definidas como ramificacions, extensiones. Son cosas que cuando estás con el efecto de la droga te puedes quedar horas mirándolo. Tienen un montón de significados. Mucha gente juega con esto, tampoco es algo demasiado extendido. En círculos extremos estan más tatuados" (M.1998).

En canvi, en el piercing marquen una *diferenciació temporal*, a exempció dels piercing d'engrandiment del foral del lòbul de l'orella, que son els únics piercing que el cos no recupera per si sol quan es treu la peça o joia que traspassa el forat. Hi ha que destacar que mentre en les societats denominades "primitives" les modificacions corporals que es practiquen són un acte de caràcter social i no de caràcter fisiològic. En canvi, en la societat occidental pareix ser un rite que marca un acte de caràcter fisiològic on el jove és qui disfruta de la seva pròpia individualitat, fent-se amo del seu propi cos i decidint per ell. Així com diu Giddens el cos humà és tractat com un fenomen biològic inacabat el qual inicia i transforma com a resultat de la seva participació en la societat.

Resposta a un "ritual de pas màgic i estètic".

Per altra banda hi ha una recerca entre el dolor i el plaer com sensacions que transcendeixen el caràcter social. (ritus dolor).

"Vine un poco nerviosa, no por el miedo al dolor sinó por la novedad o por el miedo a lo desconocido. Però ha sido una experiència fantàstica" (C. 1998).

"Pues, ha sido increíble, estaba muy nerviosa y pensava que al final no podría pero luego... increíble, no me ha dolido nada y hasta seguramente me haré más" (P. 1998).

"El que porta un piercing té una vida diferent a un altre que no el porta.. Darrera d'això hi ha una part més masoquista, les sensacions fortes" (S. 1998).

"la gente que realment se dedica al piercing es gente que lo hace por sentir el dolor. Lo que pasa es que claro se ha puesto mucho de moda y ahora se recurre a los anestésicos y cosas así. Se ha perdido un poquito lo que era la base del dolor-placer" (M. 1998).

Van Gennep estableix les fases del procés ritual que enmarca un rite de passatge: Ell destaca tres etapes: la primera l'anomena *fase Pre-liminar*, on l'iniciat sembla acceptar una mort ritual, així que pugui deixar la seva vida anterior. Una segona anomenada *fase liminar*, comparada amb el "limbo" on l'iniciat no és ni part del grup social del que prové ni part del grup al que s'està iniciant. I una tercera fase, la fase post-liminar on individu celebra la seva entrada en el món del grup social i tot el que això comporta. Així, podem aplicar-ho: la primera fase seria aquella on el jove decideix fer-se una modificació corporal i deixar a banda tot el passat. Una segona anomenada *fase liminar*, comparada amb el "limbo" on l'iniciat no és ni part del grup social del que prové ni part del grup al que s'està iniciant. I una tercera fase, la fase post-liminar on individu celebra la seva entrada en el món del grup social i tot el que això comporta. Així, podem aplicar-ho: la primera fase seria aquella on el jove decideix fer-se una modificació corporal i deixar a banda tot el passat. En una segona fase, el jove està al mig de dos mons on el dolor i plaer fan la seva presència i l'última fase on individu enfronta a tot el que comporta l'assimilació de la modificació corporal realitzada.

La finalitat de les modificacions corporals com el tatuatge, el piercing, branding i el cutting són una expressió que adapta el jove com mitjà de

diferenciació. No hi ha patrons sinó models de diferenciació pròpia que identifica al jove en la seva diferencia cap a l'altre. Quan és produïda una assimilació per part d'un altre es produeix un canvi cap a una altra adaptació que el diferencia. Així en el piercing hi ha una adaptació temporal personal que es desmarca de les altres modificacions corporals. Analitzar-se o definir-se a partir del reconeixement de la dinàmica que crea el grup en la igualtat i la diferència.

Simbologia de la peça. Element que ens identifica.

La peça o joia té un paper molt important en el codi dels valors simbòlics de la nostra societat per mostrar el nostre nivell de riquesa, posició social, individualitat. Pel fet, que una de les seves funcions primordials és individualitzar al seu portador.

Les peces o joies utilitzades en el piercing ens podem donar interpretacions no-verbals del subjecte. En el darrer any la peça o joia ha adquirit importància dintre del piercing: creativitat, imaginació i nous materials en les peces. Una joieria a la recerca, que construeix un sistema de noves relacions culturals, adquirint-les d'altres cultures "primitives" i intentant reconstruir ponts amb l'antiguitat.

Així, observen la peça o joia com a dimensió estètica en la construcció de models corporals específics. De tal manera, que aquesta elecció de la peça o joia pot contribuir més o menys a prejudicis sobre l'assimilació d'un determinat ús del piercing en qüestió i una autonomització de l'individu.

Podem destacar diferents tipus de formes, grandàries i utilització de materials en les peces o joies del piercing

Així, els tipus de peces que faciliten la cicatrització són les peces petites. "les barres", en el sentit que no s'enganxen, no pesen, no poden donar tants problemes com les anelles. I una vegada el piercing està cicatritzat és pot portar la peça que un vulgui, ja sigui acer quirúrgic, tefló, titani, niobí, or, plata, fusta, os etc...

Es evident que la peça o joia escollida té un paper molt important en el codi dels valors simbòlics. La forma de la peça o joia es converteix en un element comunicador. Es dir, una peça o joia acabada en punta o con produeix una sensació d'agressió. Tot el contrari d'una peça que acabi en bola. També un element comunicador serà el metall de la peça o joia, aquest en definitiva ens mostra el poder adquisitiu del portador d'aquesta.

Mitjants de comunicació:

Les modificacions corporals sobretot el piercing i el tatuatge s'estàn convertint en un fenomen "de masses" degut a la publicitat i el glamour que li dona. És parla d'un fenomen nou, de "moda, i de noves tendències estètiques pel futur encara que és recupera del passat i de cultures diverses a la nostra.

La publicitat ha jugat un paper força important en els dos últims anys en l'acceptació d'aquestes modificacions corporals socialment no admeses. La publicitat ja no sols vol vendre el producte, sinó fins i tot una marca distintiva. Sinònima d'una modificació al cos, sigui un tatuatge, un piercing. Englobant totes dues vaig un distintiu que diferencia: "la marca". A ningú incita en comprar pantalons, cotxes, camisetes etc... sinó "tal pantaló", "tal cotxe" o "tal camiseta". La novetat resideix en què ara el que s'anuncia no és tant sols una marca perquè defineix el producte de qualitat, sinó una marca que distingeix a qui l'usa i el diferencia. I els publicistes aprofitem els interessos manifestats avui dia per part alguns joves, utilitzant la modificació al cos com una denotació que capta l'atenció del jove cap al producte. Sembla ser que els valors, les normes i les pautes socials no entren en joc en aquest nivell anàlisi. Es dir, el poder d'evocació d'una imatge, en aquest cas, no és igual per tots. Quan més homogènia és una societat més necessitat tenen els seus components de distingir-se dels demés i això ho saben bé els creatius.

Els còmics

A l'igual que la resta de mitjans i generes de la cultura de masses els còmics han generat unes extenses famílies d'estereotips a partir de trets peculiars que és converteixen en les seves senyals permanents d'identitat que tenen sentit segons el context social. El còmic ha representat la crítica o burla a l'acceptació social de determinades modificacions corporals _en aquest cas el piercing _ reflexant la realitat

Les vides dels personatges dels còmics i les nostres pròpies vides tenen en comú el fet de ser les unes els miralls de les altres. Així tal com podem comprovar la intenció del còmic no és en aquest cas representar un objecte determinat, sinó expressar un concepte "piercing" i per això recorriem a relacionar representacions objectives _jove amb piercings _per expressar alguna

cosa que careix de representació simple S'ha recorregut doncs, a una selecció i composició de representacions recurrent al vestuari per expressar la seva condició. Aquesta solució no és original de la representació gràfica ja que forma part de la vida.

Així, les relacions de conjunt de la imatge amb el text de partida i amb l'objecte que representa són metafòriques. Seguint l'ordre de lectura, la paraula és el terme de partida i la imatge, el terme d'arribada. La intersecció representa la qualitat comuna als dos signes, la referència al mateix objecte, que possibilita la translació, la substitució d'un per l'altre. Analitzem el còmic següent en la relació amb el signe fonètic: "seguretat" i el signe icònic: "jove amb piercings".

Còmic. Revista de la Barna Jove, n°4. 1998.

La metàfora simplicià la representació d'un objecte a un tret formal o de contingut (bogeria, desconfiança, por etc...) que apareix con determinant o sobresalient en l'objecte representat, en certa manera podem dir que el caricaturitza i estilitza.

O bé, el còmic accentua la realitat social baix un signe de perplexitat apàtic en aquest cas.

Revista Internazionale. 1997

CONCLUSIONS. Modificacions corporals: piercing, tatuatge, branding, cutting “senyals d'identitat”

Tal com diu **Shilling** el cos humà el conceptualitzem com un fenomen inacabat que s'inicia i transforma com a resultat del codi social i cultural de la bellesa del cos. Birdwhistell argumenta que l'aspecte físic està molt sovint programat culturalment. Considera que nosaltres “adquirim” el nostre aspecte físic; i que no hem nascut amb ell. Per tant, la societat imposar uns codis de bellesa i unes sancions al respecte.

La realitat que un poble té és el que regula la seva manera de vestir, menjar, creure, pensar, sentir i comportar-se.

En els últims anys hem estat testimonis d'una creixent interès per part d'alguns joves de modificacions corporals com el tatuatge, piercing, el cutting i el branding en els mitjants de comunicació. La publicitat ha jugat un paper força important en la seva difusió convertint-lo en un fenomen “de masses”.

El consum d'informació s'ha expandit ràpidament i les noves tecnologies han reforçat les xarxes de comunicació unint estils de vida amb intercanvis de tot tipus. Comportant aquest, noves perspectives i noves formes de comportament que han incidit en la nostra percepció dels altres pobles.

Els criteris bàsics amb els que els joves se diferencien entre ells, i la resta de la societat ja no són tan sols de caràcter ideològic sinó que estan relacionats amb el fet de percebre diferents al rest de la societat. Els joves desenvolupen el seu estil de vida a través d'atributs que assimilen en ells mateixos. Uns mecanismes adaptats en el cos que proporcionen un “*marc de referència*” a la vegada. Actuen racionalment sobre a base de valors e idees expressant-les a través d'un estil de vida prenent com a referència les modificacions corporals.

Hi ha un cert desig a ser diferent i aquesta diferència la podríem anomenar de dos maneres “*diferència pròpia*” quan l'individu té un desig de semidesmarcament i vol destacar per la seva identitat pròpia i l'altra la “*diferència de simbiosis*”, el fet que individu viu amb dos vessants d'identitat associades i unides més o menys íntimament i habitualment, on es beneficia d'una i de l'altra.

Així podem distingir, la vessant pròpia on individu es relaciona amb el seu estil de vida "*identitat pròpia*" i una segona vessant socialment admesa, que és una representació entre la vida social i l'estil que el distancia d'aquesta "*identitat de simbiosis*". On pot donar-se una "*identitat transitòria*" o bé convertir-se en una "*identitat permanent*". La interacció de l'individu amb el seu entorn genera un equilibri o desequilibri entre aquestes diferències condicionant el tipus d'identitat adoptada.

Hem vist, fins ara, que hi ha un cert desig per part del jove a ser diferent i aquesta diferència la podríem anomenar de dos maneres "*diferència pròpia*" quan l'individu té un desig de semidesmarcament i vol destacar per la seva identitat pròpia i l'altra la "*diferència de simbiosis*", el fet que individu viu amb dos vessants d'identitat associades i unides més o menys íntimament i habitualment, on es beneficia d'una i de l'altra. Així podem distingir la vessant pròpia on individu es relaciona amb el seu grup i la vessant socialment admesa, que és una representació entre la vida social i l'estil que el distancia d'aquesta.

Crec que part dels nostres comportaments poden explicar-se estudiant als pobles de tradició. El nostre comportament i la lògica del nostre pensament, conscient o inconscientment, estan encara organitzats entorn als mites i veritats que comporten la base de les creences.

Així, la finalitat de les modificacions corporals com el tatuatge, el piercing branding i el cutting són una expressió que adapta el jove com mitjà de diferenciació. Cal destacar que, com marques de distinció, són un mitjà de diferenciació definitiva en el cas de les escarificacions profundes. En canvi, el piercing marca una diferència temporal, a excepció dels engrandiments que es fan en les orelles. I sembla ser que en alguns casos en el tatuatge permanent la diferenciació passa a ser també temporal amb l'ajuda d'una altra tècnica: el làser. Avui en dia, sembla ser, que alguns tatuatges podem ser eliminats total o parcialment amb aquesta tècnica. De totes formes, el resultat varia, segons el tatuatge, les tintes, els colors utilitzats, la grandària o la zona del cos on és troben. Anys enrera s'havia fet servir el làser co2 que deixava cicatriu degut a l'efecte tèrmic d'aquest.

Modificacions corporals. "Identitat vers als altres".

No hi ha patrons sinó models de diferenciació pròpia que identifica al jove en la seva diferència cap a l'altre. Quan és produïx una assimilació d'una modificació per part d'un altre es produïx un canvi cap a una altra adaptació que el diferenciarà. Hi ha una lluita per part de l'individu per adquirir una identitat des de si mateix.

Abans el fet de portar el cabell rapat, un tatuatge tenien un significat, aquell de pertànyer a una "tribu". Avui dia, tal com recorda Ted Polhemus no estem en època de les tribus sinó amb la vivència d'un "supermercat d'estil". On la màxima llibertat és aquella de combinar diferents vestits, complements etc... una moda de tendència. Una mescla entre punk, grunge e "primitivisme" amb un ull cap al futur amb ambientació a l'estil de Blade Runner, cyberpunk. Els "mutoids" són els representants ideals d'aquest model estètic d'estil de vida, destaca el look personalíssim i les modificacions corporals.

Ara bé, és difícil donar definitives respostes perquè en aquests moments part de joves assumeixen modificacions corporals del domini de "cultures primitives" on els ideals i símbols de bellesa difereixen tant de la nostra cultura. Hi ha uns petits grups que s'autoidentifiquen amb el moviment "Modern-Primitivisme", creat a l'any 1980 per el seu líder espiritual Fakir Mustafar que va començar a experimentar amb el seu propi cos. La idea del moviment és tornar a la idea precristiana d'explorar l'espiritualitat a través del cos.

Aquest terme és una contradicció, una oposició absoluta entre dos termes "Modern" i "Primitivisme". Aquest terme últimament està acceptat per reconèixer a grups de joves que tenen modificacions corporals als seus cossos i segueixen un mateix estil de vida. El terme "modern" ha estat usat per referir-se al temps present, sinònim de progrés. En canvi el terme "primitivisme" significa primer de tot pertanyent al començament, a l'origen, al primer temps, d'una cosa; que no és derivat, però recentment ha estat sinònim de barbàrie, salvatges. Ara bé aquestes dues paraules unides tenen un significat per la cultura occidental: els joves actuen racionalment sobre la base de valors e idees expressant-les a través d'un estil de vida prenent com a referència les modificacions corporals com a pas d'un rite de passatge.

Modificacions corporals. "Ritual de pas".

Van Gennep estableix les fases del procés ritual que emmarcar un mite de passatge: Ell destaca tres etapes: la primera l'anomena *fase Pre-liminar*, on l'iniciat sembla acceptar una mort ritual, així que pugui deixar la seva vida anterior. Una segona anomenada *fase liminar*, comparada amb el "limbo" on l'iniciat no és ni part del grup social del què prové ni part del grup al que s'està iniciant. I una tercera fase, la fase post-liminar on individu celebra la seva entrada en el món del grup social i tot el que això comporta.

Així, podem aplicar-ho a les modificacions corporals on la primera fase seria aquella on el jove decideix fer-se una modificació corporal i deixar a banda tot el passat. En una segona fase, el jove està al mig de dos mons i l'última fase on individu s'enfronta a tot el que comporta l'assimilació de la modificació corporal realitzada en el seu cos.

Ara bé, les practiques de piercing en les societats tradicionals inculturen i sociabilitzem als membres mentre en la societat occidental sembla ser un pas per conformar la seva pròpia diferència envers als altres i establir els seus trets d'identitat tal com argumenten Turner i Giddens. Encara que la majoria de modificacions corporals que s'estan efectuant-se actualment tenen objectius estètics sembla ser que en molts dels casos passa a convertir-se en una part integral del seu estil de vida convertint-se amb un signe d'identitat comuna. Sense confondre "identitat" amb "uniformitat". Hi ha una lluita per la recerca de la diferencialitat de l'ésser on les modificacions corporals són senyals que formen part d'un llenguatge estètic que construeix identitats.

6. BIBLIOGRAFIA

- Augé M, “*El sentido de los otros*”. Paidós, Barcelona, 1996.
- Birdwhistell R. L, “*Kinensis and context: essays on body notion communication*”, University of Philadelphia Press, 1970
- Fernández- Martorell M, “*Creadores y vividores de ciudades*”. Edit. EUB, Barcelona, 1996
- Fernández-Martorell M, “*Identidad y fascismo*” Rev. Leviatán, nº60 verano 1995
- Foucault M., “*Body power*”, in Gordon C. (editor). Harvester, Brighton, 1980.
- Giddens A., “*Modernity and Self-Identity*”. Stanford University Press, California, 1991.
- Goffman E, “*La presentación de la persona en la vida privada*”. Buenos Aires, 1981.
- Habermas J, “*Teoría de la acción comunicativa I: racionalidad de la acción y racionalización social*”. Madrid, 1987
- Mansfield, A. y otros “*Pumping irony: The muscular and the feminine*”, in Scott S. y Morgan D.(editores) “*Body Matters*”. The Falmer Press, London, 1993.
- Mead M., “*Cultura y compromiso. El lenguaje de la nueva generación*”. Crónica editor, Barcelona, 1977.
- Myers J., “*Nonmainstream body modificación. Genital piercing, branding burning and cutting*”. Journal of Contemporary Ethnography, vol. 21, octubre 1992.
- Paine R., “*Writing the body: containing a most improving cultural inquiry into the contemporary practices of skin tattooing and body piercing*”. Swinburne University, 1994.
- Polhemus T., “*Social Aspects of the Human Body*”. Penguin, England, 1978.
- Sanders C., “*Marks of mischief. Becoming and being tattooed*.” Journal of Contemporary Ethnography, vol. 16, enero 1988.
- Shilling C., “*The body and social theory Sage*”. London, 1993.
- Tornos A. “*La subcultura juvenil*”. Rev. Razón y fe, nº 1030-1031, julio-diciembre 1984.

- Van Gennep A, "*Los ritos de paso*" taurus, Madrid, 1996.